

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 355/2020
17.12.2020. година
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Бранка Станића, као председника већа, Татјане Матковић Стефановић, Татјане Миљуш, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, као чланова већа, у парници по тужби тужиоца АА предузетника СТР „ББ“, из ..., чији је пуномоћник Мишо Добријевић, адвокат у ..., против туженог PROCREDIT BANK а.д. Београд, ради исплате стеченог без основа, вредност предмета спора 60.266,95 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 6252/18 од 13.02.2020. године, у седници већа која је одржана дана 17.12.2020. године, донео је следећу

ПРЕСУДУ

І ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужиоца.

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧАВАЈУ** пресуда Привредног апелационог суда Пж 6252/18 од 13.02.2020. године и пресуда Привредног суда у Београду П 1926/18 од 19.09.2018. године и **ПРЕСУЂУЈЕ**:

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу исплати износ од 30.266,95 динара са законском затезном каматом од 15.06.2009. године до исплате у року од 8 дана од дана пријема преписа ове одлуке.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове првостепеног и другостепеног поступка у износу од 75.064,00 динара у року од 8 дана од дана пријема преписа ове одлуке.

ІІ ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у износу од 49.580,00 динара у року од 8 дана од дана пријема преписа ове одлуке.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 1926/18 од 19.09.2018. године, у ставу І изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужени да тужиоцу по основу неоснованог обогаћења услед неосноване наплате провизије на име трошкова обраде кредита исплати износ од 30.266,95 динара са законском затезном каматом од 10.05.2006. године до исплате. Ставом ІІ изреке усвојен је тужбени захтев и обавезан тужени да тужиоцу по основу неоснованог обогаћења исплати појединачне износе ближе опредељене изреком са припадајућом законском затезном каматом. Ставом ІІІ изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 6252/18 од 13.02.2020. године одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог, па је потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 1926/18 од 19.09.2018. године, при чему је одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка..

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж 6252/18 од 13.02.2020. године, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права. Ревизију је изјавио позивом на одредбу члана 404 ЗПП, ради успостављања правне сигурности у циљу уједначавања судске праксе. Предложио је да ревизијски суд дозволи и усвоји ревизију.

По члану 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11..18/20) ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног касационог суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности посебне ревизије одлучује Врховни касациони суд у већу од пет судија.

Поступајући на основу цитиране законске одредбе Врховни касациони суд је дозволио одлучивање о посебној ревизији, јер су у конкретном случају испуњени услови за примену одредбе члана 404. ЗПП. Потребно је да се размотре правна питања у циљу остваривања равноправности корисника финансијских услуга и ради уједначавања судске праксе.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11..18/20) и утврдио да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Тужилац, као корисник кредита и тужени, као давалац кредита су били у уговорном односу по основу уговора о кредиту бр. Лба-51-098974 од 10.05.2006. године. Овим уговором тужени је тужиоцу одобрио кредит у износу од 17.348,18 ЕУР што у динарској противвредности износи 1.513.347,06 динара. Такође, на основу наведеног уговора тужилац се обавезао да ће туженом на име трошкова обраде кредита исплатити износ од 2% износа кредита и то тако што ће тужени задржати тако обрачуната средства од износа одобреног кредита. У тренутку закључења уговора тужиоцу је уручен план отплате кредита, као и преглед битних елемената отплате кредита и основних података уговора што укључује и номиналну и ефективну каматну стопу, као и трошкове обраде кредита у износу од 346,96 ЕУР. Тужени је у обрачуну ефективне каматне стопе исказао трошак обраде кредита и пуштања кредита у течај. Обрачунао је и наплатио тужиоцу износ од 2% на име обраде кредита.

У овој парници предмет тужбеног захтева обухвата враћање датог по одредби за коју тужилац тврди да је изложена последицама ништавости и која је садржана у предметном уговору о кредиту којом се успоставља обавеза тужиоца на име плаћања износа од 2% у погледу трошкова обраде кредита.

Нижестепени судови закључују да није ништава одредба уговора о кредиту у делу обавезе тужиоца да туженом на име накнаде трошкове обраде кредита исплати износ од 2% одобрених кредитних средстава задржавањем дела одобрених кредитних средстава. Узимајућу у обзир члан 1065. и члан 1066. ст. 2 ЗОО, нижестепени судови сматрају да тужени има право да поред камате наплаћује и трошкове обраде кредита, односно да није искључено право банке да поред уговорне камате наплаћује и друге трошкове, при чему је тужилац био упознат са оваквом својом обавезом поводом закључења предметног уговора. Закључују да је обавеза тужиоца поводом плаћања трошкова обраде и била садржана у ефективној каматној стопи која је усаглашена и прихваћена између парничних странака.

Врховни касациони суд не прихвата становиште нижестепених судова.

По одредби члана 103. став 1. ЗОО уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила или закон не упућују на нешто друго. На ништавост се по одредби члана 109. ЗОО пази по службеној дужности.

Начело савесности и поштења је опште правило који треба да одреди приступ и понашање банке - даваоца кредита и представља њену законску обавезу засновану на одредби члана 12. ЗОО који обавезује учеснике да се при заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа придржавају принципа поштеност промета. Уговор о кредиту по својој правној природи је посебна врста уговора по приступу. Али, код оваквих уговора слобода преговарања и уговарања није потпуности искључена, пошто су висина кредита, рокови и начин враћања, па и средства обезбеђења резултат преговора и уговарања. Управо због тога кориснику кредита морају бити доступни сви економски ефекти кредитног задуживања. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужиоца и непоштовања основних начела облигационог права из члана 12, 15. и 16. ЗОО исти се морају ценити код одлучивања о захтеву за ништавост уговора.

Тумачењем члана 1065. ЗОО произлази да приликом закључења уговора о кредиту, није искључена могућност банке да обрачунава друге трошкове поводом кредитних услуга. Уговором о кредиту корисник се обавезује да банци плаћа одређену накнаду за коришћење банчиног новца у виду уговорене камате. У уговору о кредиту наводе се номинална и ефективна каматна стопа. План отплате кредита садржи ефективну каматну стопу и друге трошкове кредита, наведене као друге уплате у износу од 346,96 евра. Номинална каматна стопа означава каматну стопу изражену као фиксни или променљиви проценат који се на годишњем нивоу примењује на износ повучених кредитних средстава. Годишња ефективна каматна стопа исказује укупне трошкове кредита и других финансијских услуга које плаћа, односно прима корисник

тих услуга, при чему су ти трошкови изражени као проценат укупног износа ових услуга на годишњем нивоу.

Из претходно наведеног следи да одредба уговора о кредиту која предвиђа трошкове обраде кредита сама по себи није противна принудним прописима, јер она има основ у члану 1065. Закона о облигационим односима. Међутим трошкови обраде кредита у односу на механизам њиховог обрачуна и наплате подразумевају да се они исказују у ефективној каматној стопи. Банка обрачуном и наплатом ефективне каматне стопе врши наплату трошкова обраде кредита. Стога уговарање наплате трошкова обраде кредита у једнократном износу и то задржавањем дела средстава из одобреног кредита, а уједно и њиховим укључивањем у ефективну каматну стопу доводи до неравноправности учесника облигационих односа у корист банке. Уколико је банка саопштила кориснику кредита износ трошкова обраде кредита и колико износи ефективна каматна стопа, тада не може накнадно вршити наплату таквих трошкова изван обрачуна ефикасне каматне стопе, односно у тренутку пуштања кредита у течај и то кроз задржавање дела средстава из одобреног кредита.

Имајући у виду претходно наведено основани су ревизијски наводи у делу који се односе на то да се предметни приходи банке из уговора о кредиту морају наплаћивати кроз ефективну каматну стопу, док је супротно поступање противно начелу савесности и поштења и једнаке вредности узајамних давања.

У конкретном случају, тужени је у својству даваоца кредита доставио тужиоцу, као кориснику кредита понуду, преглед битних елемената уговора о кредиту који су укључивали трошкове обраде кредита исказане кроз ефективну каматну стопу, док су у плану отплате кредита биле спецификоване главница, висина камате и накнада трошкова обраде кредита од 2%. На тај начин тужилац је упознао туженог са висином његових обавеза, а што у том делу правилно закључују и нижестепени судови. Међутим, иако је спецификовао начин обрачуна трошкова обраде кредита, тужени је задржао у спорном уговору о кредиту овлашћење да у вези са оваквом накнадом умањи и кредитна средства која је тужиоцу одобрио, односно да изврши наплату трошкова обраде кредита у интегралном износу, супротно условима отплате кредита и битним елементима уговора о кредиту које је сам сачинио и презентовао тужиоцу. Такво поступање не може уживати правну заштиту, јер је супротно начелу савесности и поштења прописаног у члану 12. Закона о облигационим односима. Одредба дела члана 1 Уговора о кредиту од 08.10.2008. године која тим поводом везује парничне странке изложена је последицама ништавости, насупрот погрешном закључку нижестепених судова у овом делу. Услед последица ништавости, према члану 104. Закона о облигационим односима, тужени је у обавези да врати тужиоцу оно што је примио по ништавој одредби спорног уговора о кредиту. Следи да тужилац основано потражује од туженог износ од 30.266,95 динара, као средстава које је тужени задржао из одобреног кредита тужиоцу у складу са одредбом која се односила на накнаду трошкова обраде кредита, све са припадајућом законском затезном каматом у смислу члана 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Имајући у виду да су нижестепени судови погрешно одлучили о неоснованости тужбеног захтева, те је одлука преиначена, преиначена је и одлука о трошковима

поступка. У односу на остварени успех у спору тужиоцу применом члана 153, 154. и 163. Закона о парничном поступку припадају укупни трошкови у износу од 75.064,00 динара и то: на име састава тужбе и два образложена поднеска износ од 18.000,00 динара, на име приступа на два одржана рочиште износ од 15.000 динара, на име састава жалбе износ од 12.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи, као и на име обрачунате судске таксе на тужбу износ од 7.516,00 динара, на име судске таксе на пресуду износ од 7.516,00 динара, на име судске таксе на жалбу износ од 7.516,00 динара и на име судске таксе на другостепену одлуку износ од 7.516,00 динара, према Закону о судским таксама.

Сходно томе, преиначене су нижестепене одлуке од стране Врховног касационог суда применом члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Тужиоцу припада и право на накнаду трошкова насталих у ревизијском поступку, применом члана 153. Закона о парничном поступку, у складу са одређеним захтевом, у износу од 49.580,00 динара и то на име састава ревизије износ од 12.000,00 динара, према важећој Адвокатској тарифи, као и износ од 15.032,00 динара на име судске таксе на ревизију и износ од 22.548,00 динара на име судске таксе на ревизијску одлуку.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић